

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

LĒMUMS PAR TIESVEDĪBAS IZBEIGŠANU

Rīgā

2007. gada 13. martā

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: rīcības sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis, Aija Branta, Juris Jelāgins, Uldis Ķinis un Viktors Skudra

2007. gada 13. marta rīcības sēdē, izskatot lietu Nr. 2007-02-01 „Par Valsts sociālo pabalstu likuma 7.¹ panta pirmajā daļā ietvertā nosacījuma – „ja minētā persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”)” – atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 110. pantam”,

konstatēja:

1. 2007. gada 22. janvārī Latvijas Republikas Satversmes tiesa (turpmāk – Satversmes tiesa) ierosināja lietu Nr. 2007-02-01 pēc Jolantas Kalniņas-Levinas (turpmāk – Iesniedzēja) konstitucionālās sūdzības.

Konstitucionālajā sūdzībā apstrīdēta Valsts sociālo pabalstu likuma (turpmāk – Pabalstu likums) 7.¹ panta pirmajā daļā ietvertā nosacījuma – „ja minētā persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”)” (turpmāk – apstrīdētā norma) – atbilstība Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 110. pantam.

Pabalstu likuma 7.¹ panta pirmā daļa noteic: „Bērna invalīda kopšanas pabalstu piešķir personai, kas kopj bērnu, kuram Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija ir noteikusi invaliditāti un izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību sakarā ar smagiem fiziskiem un funkcionāliem

traucējumiem, ja minētā persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”).”

Šis pants noteic arī to, ka bērna invalīda kopšanas pabalstu nepiešķir, ja tajā pašā laikposmā vienam bērna vecākam sakarā ar šā bērna piedzimšanu vai kopšanu ir piešķirts maternitātes pabalsts vai bērna kopšanas pabalsts. Tiesības saņemt bērna invalīda kopšanas pabalstu rodas no dienas, kad bērnam invalīdam izsniegts Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas atzinums par īpašas kopšanas nepieciešamību. Bērna invalīda kopšanas pabalsta izmaksu izbeidz, kad beidzas termiņš, uz kuru noteikta invaliditāte un īpašas kopšanas nepieciešamība, vai kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu.

2.Iesniedzēja norāda, ka viņas ģimenē aug divi bērni. Vienam bērnam Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija ir noteikusi invaliditāti un izsniegusi atzinumu par īpašas kopšanas nepieciešamību. Iesniedzēja ir nodarbināta, bet pašreiz nestrādā, jo atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā un saņem bērna kopšanas pabalstu atbilstoši Pabalstu likuma 7. panta pirmās daļas 4. punktam.

Iesniedzēja vērsusies Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā, lai atteiktos no bērna kopšanas pabalsta un tā vietā saņemtu bērna invalīda kopšanas pabalstu. Aģentūrā viņai izskaidrots, ka saskaņā ar Pabalstu likuma 7.¹ panta pirmo daļu viņa ir atzīstama par nodarbinātu, tādēļ tiesības uz bērna invalīda kopšanas pabalstu viņai neesot.

2.1.Iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 110. pantam, jo likumdevējs nav izvēlējis atbilstošākos līdzekļus, lai nodrošinātu bērnu invalīdu interešu aizsardzību.

Bērna invalīda kopšanas pabalsts, arī kopā ar ģimenes pabalstu un piemaksu par bērnu invalīdu, nenodrošinot pietiekamus līdzekļus, lai persona, kas ir vienīgais apgādnieks, atsakoties no algota darba, varētu nodrošināt iztiku un aprūpi bērnam invalīdam, sev, kā arī pārējiem bērniem ģimenē. Likumdevējs neesot izvērtējis faktu, ka, atļaujot saņemt bērna invalīda kopšanas pabalstu un strādāt, valsts budžetam nerastos tik lieli papildu izdevumi, kas varētu aizskart sabiedrības intereses.

Aizliegums strādāt radot slogu sabiedrībai nākotnē. Vecākiem, ja vien viņiem nav nepieciešams saglabāt profesionālās iemaņas, pašreiz neesot izdevīgi iesaistīties

darbā kaut uz nepilnu darba laiku, jo darba alga nesedzot bērna invalīda kopšanai nepieciešamos izdevumus. Pēc iesniedzējas ieskata, likumdevējs pretēji Eiropas Savienības un Latvijas nodarbinātības politikas nostādnēm veicinot tādu situāciju, ka vecāks, kurš kopj bērnu invalīdu un ilgstoši nestrādā, zaudē spēju konkurēt darba tirgū un nereti var kļūt par sociāli atstumto sabiedrības locekli, kura integrācijai nākotnē būs jātērē lieli sabiedrības līdzekļi.

Vecākiem, kas kopj bērnu invalīdu, esot lielāks risks zaudēt profesionālo kvalifikāciju, jo šāds bērns ir kopjams faktiski visu mūžu. Turklāt valsts pārtrauc pabalstu izmaksu, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu. Tādējādi par vienīgo iztikas avotu invalīdam kļūstot viņa vecāka darbā gūtie ienākumi, kurus tas, iespējams, vairs nespēs gūt, jo ilgstoši nebūs strādājis un nebūs saglabājis savu profesionālo kvalifikāciju.

Iesniedzēja secina, ka likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, neesot ņēmis vērā ģimenes intereses ilgtermiņā. Proti – kādas sekas šī norma radīs attiecībā uz bērna invalīda un pārējo bērnu tiesībām, jo bērna dzīves līmenis ir tieši atkarīgs no vecāku dzīves līmeņa.

2.2. Iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 91. pantam, jo tajā noteiktajam ierobežojumam neesot saskatāms leģitīms mērķis un ierobežojums neatbilstot arī samērīguma principam. Atšķirīgajai attieksmei, ko atkarībā no personas – bērna invalīda kopējas – nodarbinātības noteic apstrīdētā norma, neesot saprātīga pamata.

Turklāt šis ierobežojums nerasniedzot bērna invalīda kopšanas pabalsta noteikšanas mērķi, tas ir, nodrošināt bērnam invalīdam īpašu kopšanu, bet personai, kura nestrādā un kopj bērnu invalīdu, – ienākumus atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes 2004. gadā noteiktajam viena iedzīvotāja pilnam iztikas minimumam.

Satversmes tiesa **secināja:**

3. Ar Satversmes tiesas 2007. gada 21. februāra spriedumu lietā Nr. 2006-08-01 Pabalstu likuma 7.¹ panta pirmajā daļā ietvertais nosacījums – „ja minētā persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”)” – tika atzīts par neatbilstošu Satversmes 110. pantam un spēkā neesošu no 2006. gada 1. janvāra.

Spriedums 2007. gada 27. februārī publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

4. Satversmes tiesas likuma 29. pants reglamentē tiesvedības izbeigšanu lietā. Atbilstoši šā panta pirmās daļas 5. punktam tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai ar Satversmes tiesas lēmumu, „ja pasludināts spriedums citā lietā par to pašu prasījuma priekšmetu”.

5. Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 5. punkts ir vērsts uz Satversmes tiesas procesa ekonomijas nodrošināšanu, lai Satversmes tiesai nebūtu jātaisa spriedums lietās, kuras pēc būtības jau ir izspriestas un kurās vairs nepastāv strīds.

Abās lietās apstrīdēta vienas un tās pašas tiesību normas - Pabalstu likuma 7.¹ panta pirmajā daļā ietvertā nosacījuma – „ja minētā persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”)” atbilstība Satversmes 91. un 110. pantam. Tādējādi prasījuma priekšmets abās minētajās lietās ir analogs.

Šajā lietā ietvertais prasījums jau ir izspriests lietā Nr. 2006-08-01. Līdz ar to ir pamats izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2007-02-01.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 5. punktu, Satversmes tiesa

nolēma:

izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2007-02-01 „Par Valsts sociālo pabalstu likuma 7.¹ panta pirmajā daļā ietvertā nosacījuma – „ja minētā persona nav nodarbināta (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”)” – atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 110. pantam”, kas ierosināta pēc Jolantas Kalniņas-Levinas konstitucionālās sūdzības.

Lēmums nav pārsūdzams.

Rīcības sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris